

fra 1612 paaviser nu Forf., at Hope Øen S. Ø. for Spitsbergen er opdaget i alt Fald af den holl. Søfarer Jan Corn. May i 1611, men muligvis i Virkeligheden allerede tidligere af en el. anden ukendt hollandsk Søfarer, medens Englænderne først fandt den i 1613. Paa Plancius's Globus findes endvidere en Gruppe Smaaøer med Navnet »De 7 Brødre«, der aabenbart er de samme som »De 7 Øer«, som ligger N. V. for Spitsbergens Nordøstland; disse maa altsaa ogsaa være fundet før 1612 af Hollænderne. Endelig kan der anføres enkelte Ytringer i forskellige spredte Kilder, som tyder paa, at der har været Hollændere i Virksomhed i Egnene Øst for Spitsbergen i disse Aar.

Fra 1622 til 1829 er Hollænderne ubestridt ene om at føre Spitsbergens Kartografi videre. En foreløbig Afslutning naaes allerede c. 1710 med det store smukke Kort af Giles og Rep, som viser, at hele Øgruppen nu er kendt hele Vejen rundt, og som blev kopieret alter og alter i det følgende Aarhundrede. Endnu det sidste historiske hollandske Kort, af R. v. Wyk (1829), hviler næsten udelukkende paa det.

»Hvis der nogensinde kan drages afgørende Slutninger af Kortenes Vidnesbyrd«, saaledes slutter Forf. sin korte Indledning, »saa er det her med Hensyn til Spitsbergen. Fra dets Opdagelse i 1596 og til Enden af den historiske Periode i Begyndelsen af det 19. Aarh. har Hollænderne ikke et eneste Aar sluppet deres Tag i Øgruppen, saa at Spitsbergen er lige saa fast knyttet til Holland med historiske Baand som de forskellige Øer i det ostindiske Arkipelag«.

Efter Indledningen følger en vidtløftig kronologisk Liste over Spitsbergen-Kort med nøjagtige bibliografiske Oplysninger, ialt 288 Numre, af hvilke dog mange rummer flere Udgaver af Originalkortet. Af denne vældige Masse er der paa 45 Tavler meddelt Reproduktioner af de vigtigste, ofte i fuld Størrelse. Det er Forf.'s Bevismateriale, der her lægges Læseren for Øje i en Overdaadighed, der er lige saa paaskønnelsesværdig som sjældnen, især naar det drejer sig om en saadan Enkelthed i Kartografiens Historie. I denne Henseende vil fremtidige Spitsbergen-Forskere være heldigere stillet end de allerfleste andre Kartografihistorikere. Men Anvendelsen af saa store Bekostninger, som dette smukke Værk maa have krævet, kan ogsaa kun tænkes mulig, hvor det som i dette Tilfælde drejer sig om at slaa et Slag for en Nations videnskabe-

lige Ære; og i det foreliggende Tilfælde tør det siges, at Pengene er vel anvendt.

Der er da god Grund til at takke og lykønske baade den ihærdige Forf., Dr. F. C. Wieder, og de Institutioner, der har ydet den fornødne pekuniære Støtte, det nederlandske Udenrigsministerium og det kgl. nederl. geografiske Selskab, for denne yderst værdifulde Berigelse af den kartografihistoriske Literatur.

Johannes Knudsen.

Felix von Luschan: Die Altertümer von Benin. Staatliche Museen zu Berlin. Bd. I, 522 S. med 884 Fig. og Tavlerne A-Z. Bd. II Lystryktavlerne 1-50. Bd. III Lystryktavlerne 51-129. Georg Reimer. Berlin 1919. 4°.

Unægtelig virker det imponerende, at Tyskland under de nuværende Forhold er i Stand til at offentliggøre et Værk som det foreliggende, der er Frugten af Forf.'s tyveaarige Syslen med de berømte Benin-Oldsager, og som er det største og mest pragtfuldt udstyrede Arbejde, der findes om dette Æmne.

Benin var i sin Tid, ligesom Ashanti og Dahomé, et af Negerrikerne i Øvre Guinea. I det 16. og 17. Aarhundrede udfoldede disse barbariske Kongedømmer en betydelig Magt og var Sædet for en høj Kultur, som nu kun med Møje erkendes i de sørgelige Rester, der er tilbage hos Befolkningen i disse Egne. Fra gammel Tid findes der i ældre, europæiske Samlinger etnografiske Sager herfra. F. Eks. er der i vort Nationalmuseum pragtfulde Ting især fra Ashanti ved de daværende, danske Kolonier. Enkelte, gamle Forfattere har ogsaa skildret hine mærkelige Negerstater, hvis Rigdomme paa Guld og Elfenben endog gjorde dem til Afsætningssted for de kosteligste, orientalske Tæpper og Silketøjer. Men efterhaanden som Evropæernes Slavehandel greb om sig, lukkede Negerrikerne sig af. Meget faa Efterretninger naaede ud til Kysten, Landene hensank i Fattigdom, og den engang saa blomstrende Kultur visnede bort. Med den gamle Literatur gik det her som saa mange andre Steder: Halvdelen gik næsten i Glemmebogen, og den anden Halvdelen ansaas — med et skaansomt Udtryk — for overdreven i sine farvestraalende Skildringer.

Det Fund, der i 1897 blev gjort i Benin, var derfor vel egnet til at vække Opsigt. Da Landets Hovedstad var erobret af en britisk Straffeekspe-

dition, opdagede man i et forfaldent Hus en sand Skat, bogstaveligt taget begravet i Snavs — gemt og glemmt. Det var en stor Mængde Bronzesager med figurlige Fremstillinger, dels plastisk udførte, dels Plader med Billeder i højt Relief; de sidste havde oprindelig tjent til dekorativ Søjlebeklædning i Kongens Palads. Der kendes nu i alt 2400 Oldsager fra Benin, omfattende 64 Typer. Det er mest Bronzeegenstande, men ogsaa Udskæringer i Elfenben o. l. Ved Forf.'s Initiativ blev det meste erhvervet af Museet i Berlin, men ogsaa i andre tyske Museer, i Leiden og i England findes store Samlinger. Nogle faa, udmærkede Stykker opbevares i vort Nationalmuseum.

Alle disse Benin-Sager har Forf. udførligt behandlet og gjort tilgængelige for videre Studium ved et overvældende rigt Billedmateriale. Vi ser, at der her er Tale om en virkelig Kunst og om en Støbeteknik — *à cire perdue* —, der kan staa Maal med det bedste, europæiske Arbejde. Ved Siden af den kunstneriske Værdi har disse Sager imidlertid en meget stor, kulturhistorisk Betydning. De er, som Forf. siger, med deres Afbildinger ligesom et stort, etnografisk Pragtværk, der med næsten fotografisk Troskab viser os Benin-Negrene i det 16. og 17. Aarhundrede. Vi finder saaledes paa dem Eksempler paa den kulturelle Indflydelse, som ikke blot det gamle Ægypten, men ogsaa Oldtidens klassiske Lande har udøvet i disse afsides Egne: Sahara har trods alt aldrig været nogen helt uoverstigelig Skranke.

Men nu Problemet om disse mærkelige Sagers Oprindelse! Det har været hævdet, at ikke blot Teknikken, men endog selve Kunstneren skulde have været fremmed i Benin. Forf. slaar derimod fast, og med god Grund, at i hvert Fald er Sagerne fremstillet i Landet selv og af dets egne Børn. Det kan ses allerede deraf, at Negrenes Dragter og Prydelser altid er rigtigt opfattede, mens de afbildede Evropæeres Udstyr er misforstaaet og urigtigt gengivet. I øvrigt lader imidlertid Forf. Spørgsmaalet om Teknikkens Oprindelse staa aabent. Den samme Teknik er kendt baade fra Ægyptens og Babylons Oldtid og er altsaa ældgammel. Hvornaar og hvorledes den er naaet til Benin, kan ikke siges. Systematiske Udgravninger i Benin og i Naboriget Yoruba kan maaske givet Svaret.

Forf., og med ham alle Etnografer, haaber, at de ikke maa lade vente for længe paa sig.

• Kaj Birket-Smith.

„Altitude and Health“, by F. F. Roget. London 1919. Constable & Company Ltd.

Forfatteren, der er Professor ved Universitetet i Genève, giver i ovennævnte Værk en videnskabelig Fremstilling af Klimaets Virkninger paa de levende Væsener, især Menneskene, i store Højder. Han er Alpønist og har væsentlig taget sine Observationer i Schweiz's Højegne, men kommer ogsaa til Sammenligning ind paa andre Højegne paa Jorden, saaledes Himalaya, Mexico, Canariske Øer, Corsica, Sardinien, Anatolien, Madagaskar etc., ligesom han behandler Luftfarter pr. Ballon og Aero-plan. I det 186 Oktavsider store Værk gives en interessant Udredning af, hvorledes Kulde, Varme, tør og fugtig Luft samt det formindskede Lufttryk virker paa Mennesket i forskellige Højder, og ikke alene i fysisk Henseende, men ogsaa i aandelig. Han fremhæver bl. a., hvorledes den store Stilhed i Højegnene gør sin Indflydelse gældende, hvorledes de forskellige Belysningsforhold virker gunstig eller ugunstig paa Organismerne, og om hvorledes den forskelligt sammensatte Luft i forskellige Højder indvirker paa Blodet og derigennem paa Befindendet. Et Organ, som Forfatteren ved denne Lejlighed ikke kan undgaa at komme ind paa, er Lungerne, deres Virksomhed og Sygdom. De forskellige meteorologisk—klimatologiske Faktorer kan alle udmaales ved matematisk Nøjagtighed; men vil man have deres Indflydelse paa den menneskelige Organisme, maa man regne med Tilpasning til hvert Individ for sig, d. v. s. de forskellige Individer har hver deres Højde etc., hvori de befinder sig bedst. Forfatteren mener saaledes, at han er en 6000 Fods Mand. Anmelderen, der har levet i længere Tid i forskellige Bjærgegne i flere Verdensdele, er af den Mening, at han mindes at have befundet sig bedst i 18000 Fods Højde i Darvas Bjærgene i Centralasien, men at man deraf ikke kan udlede, at han altid vil befinde sig bedst i denne Højde, hvor Blodet er meget tilbøjeligt til at pible ud ved Neglene, Ørene, og hvor Huden ellers er tynd. Den Højde med dens særlige klimatologiske Forhold, man befinder sig bedst i, vil sikkert variere meget fra Tid til anden efter Individets Forhold. De meteorologisk—klimatologiske Forhold er de givne, og det gælder da om for hvert Individ paa et givet Tidspunkt og søge dem, der passer for ham. Forfatterens Udredninger er i hvert Fald interessante at følge.

Ole Olufsen.